

Lukas 10 Wie is mijn naaste?

Orde van dienst:

Welkom

Votum en zegen

Zingen: Psalm 23b uit NLB De Heer is mijn herder.

Gebed.

Kinderen: ark.

Zingen: Gezang 147 Maak muziek voor God de Vader.

Inleiding: Jezus leraar.

Zingen: Psalm 130 uit Psalmen voor nu.

Lezen: Lukas 10: 25-37

Preek

E&R-bundel 278: Meester, tot wie zouden wij gaan?

Wet: Deut. 5 en de samenvatting uit Math. 22.

Psalm 16: 4

Gebed

Collecte

Sela: Ik ben.

Zegen.

Kinderen: De ark.

Inleiding:

Elke godsdienst of sekte heeft een oprichter. Een leraar. Soms schrijven zij een boek. Vaak gaat het over verlossing uit het lijden. Over een nieuw paradijs. Verlossing uit de diepte van je zonden. Maar die verlossing moet je zelf bereiken. Die leraren staan op de rand van de kuil waar jij in bent geraakt en ze geven je een handleiding om uit die kuil van zonden en lijden te komen. Je moet het zelf doen. Je zelf redden. Dia.

Het christelijk geloof heeft een leraar, die ook onze verlosser is. Die zijn leven voor ons gaf. Hij is niet veilig op de rand blijven staan, maar hij is naar beneden bij ons in de diepte gekomen.

Hij heeft onze zonden gedragen en is onze dood gestorven. Door hem ligt de weg naar het paradijs weer open.

Ik heb het al vaker gezegd, maar dit is een van de grote verschillen tussen het christelijk geloof en alle andere godsdiensten. In het christelijk geloof komt God naar jou toen en verlost je door genade en recht. In alle andere godsdiensten moet je het zelf doen. Door alle wetten en regels te onderhouden. Door veel offers te brengen. Door jezelf rechtvaardig te maken.

Deze twee wegen zie je terug in de gelijkenis van Jezus over de barmhartige Samaritaan.

De wetgeleerde die leert, dat je door de wet volmaakt te houden het eeuwige leven zult krijgen.

Jezus, die leert, dat je dat niet kunt en dat je Gods genade en Geest hard nodig hebt.

Jezus liet geen handleiding achter. Hij schonk zijn Geest die ons elke dag overtuigt van Gods trouw.

Preek:

Thema-dia.

Jezus vertelt een gelijkenis. Een stoer verhaal.

Vincent van Gogh maakte over deze gelijkenis een van zijn mooiste schilderijen.

Dia.

Je kunt er minutenlang met veel ontroering naar kijken: wat was die Samaritaan een goed mens!

Maar Jezus roept je wakker uit je dromerige overpeinzingen. Hij stelt je door deze gelijkenis een scherpe vraag: wie ben jij in deze gelijkenis?

Op wie lijkt jij?

Op die gewonde man? Op de priester of leviet die wegstijgt? Op de barmhartige Samaritaan? Of misschien op die herbergier of misschien op een van de rovers?

Wie ben jij?

Ja, als ik dit zo vraag, denkt iedereen natuurlijk: ik wil op de Samaritaan lijken. Hij is de held van het verhaal. En we willen graag de held zijn in ons eigen levensverhaal. Een redder.

Wie wil er nu op een rover lijken of op die kermende man aan de kant van de weg. Of, nog erger, op zo'n schijnheilige priester.

Maar Jezus stelt deze vraag aan mij: wie ben jij?

Dat zie je in de gelijkenis zelf ook gebeuren.

Die wetgeleerde komt bij Jezus en vraagt: "Wie is mijn naaste?".

Hij kijkt van zichzelf af. Hij kijkt naar de mensen: wie is mijn naaste?

Want over andere mensen kun je makkelijk praten en makkelijk oordelen.

Ik kom liever niet zelf in beeld.

Maar Jezus keert de vraag om: "Voor wie ben jij de naaste?".

Hij houdt de wetgeleerde een spiegel voor en vraagt aan hem: "Wie ben jij?".

En dat maakt deze mooie, ontroerende, gelijkenis tot een scherpe prikkel om naar jezelf te kijken.

Jezus vraagt aan jou: "Wie ben jij?".

*****

Thema-dia.

Er komt een wetgeleerde bij Jezus.

Een theoloog.

En het grote gevaar voor wetgeleerden en theologen is, dat zij ver van het gewone leven, hoog in hun studeerkamer, veel lezen en studeren in de boeken over God. En het gevaar is, dat ze precies denken te weten, wie God is en wat God vraagt. Ze kunnen daarom ook zomaar denken, dat je best wel zonder zonde kunt leven. Dat je allerlei verleidingen best wel kunt overwinnen. En dat het dus een persoonlijk falen is als je zwak bent en wel in zonde valt.

Tussen de boeken of in je luie TV-stoel heb je soms makkelijk praten.

En je zegt tegen een zondaar: Je leest gewoon niet genoeg in de Bijbel en je bidt te weinig en je verlangt niet genoeg om de vervulling met de Heilige Geest.

Een wetgeleerde of een wettische kerk kan daardoor heel onbarmhartig worden. Veroordelend.

En daar voelen mensen, die naar vergeving en ontferming verlangen, die gewond rondlopen, zich niet thuis.

Deze week las ik daar een voorbeeld van.

Een dominee had een ontmoeting met een prostituee. Misbruikt door honderden mannen.

Gedwongen. Mishandeld. Afgewezen. Ze lag langs de afgrond van het leven. Ogen vol verlangen naar verlossing.

Hij vroeg haar: maar kan de kerk dan niets voor je doen?

"De kerk!", zei ze vol afschuw, "de kerk is een plek waar ik me alleen maar schuldiger voel. Waar mensen naar me kijken, mij veroordelen en wegstijgt. Ik hoor niet bij al die nette mensen".

Daar schrok die dominee heel erg van.

Hij dacht: wat is er met de kerk gebeurd? In Jezus' dagen kwamen prostituees en zondaren juist naar Jezus toe. In onze tijd blijven ze ver bij de kerk vandaan. Wat is er met ons gebeurd?

Opeens keek hij naar zichzelf.

Er komt een wetgeleerde bij Jezus. En Hij komt bij Jezus om hem op de proef te stellen. Om hem in een paar vragen te vangen en te ontmaskeren als slechte leraar van de wet.

Hij begint met een vraag: "Meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te krijgen?".

Wat een mooie vraag!

Deze man durft na te denken over de dood en over de eindigheid van het leven. Over het leven na dit leven. Over de hemel en over God. En over de vraag: 'Hoe kom ik daar?'.

Wat mooi.

Voor mensen in onze tijd lijkt dat vaak een vraag van vroeger.

We denken niet zo vaak over het leven na dit leven. In ons welvarende Nederland zijn we vooral bezig met het leven vóór de dood. Hoe wordt ik nú gelukkig.

En zonder dat we het willen gaan we steeds meer lijken op die rovers langs de weg naar Jericho.

Door het uitputten van de bodemschatten, die we weghalen uit arme landen. Door het vervuilen van de lucht door onze fabrieken en auto's, waardoor juist de zwakken ziek worden en zelfs sterven.

Door het weren van vluchtelingen, die onze welvaart bedreigen. Want ik wil gelukkig zijn.

En ik durf nu bijna niet te kijken: lijk ik op zo'n rover?

*****

Thema-dia.

"Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?". Mooie vraag!

Het antwoord van Jezus aan deze wetgeleerde is heel kort en bekend: "Wat staat er in de wet?".

Ja, en dat weet die wetgeleerde natuurlijk. Het goede antwoord komt er in een keer uit:

"Heb de Heer, uw God lief met heel je hart en met heel je ziel en met heel je kracht en met heel je ziel. En heb je naaste lief als jezelf".

En Jezus reageert bijna kinderlijk eenvoudig: "Je hebt goed geantwoord. Doe dat en je zult leven". Want zo kinderlijk eenvoudig is het.

Maar, zo makkelijk laat die wetgeleerde zich niet vangen. Hij stelt meteen een slimme tegenvraag om toch Jezus nog te kunnen vangen: "Ja, maar, wie is mijn naaste?".

Dat lijkt een flauwe tegenvraag, maar het was een vraag waar de joden zich toen nogal mee bezig hielden: "Wie is mijn naaste? Moet ik dan iedereen zomaar liefhebben? Dat kan toch niet! Ook al die mensen, die zich niet aan de wet houden. De tollenaars en de hoeren? Die wrede hooghartige Romeinen? Dat is toch niet haalbaar? Dat kan God toch niet vragen?! Hij is toch zelf ook boos op al die mensen, die de wet niet houden?".

En al pratende tussen hun dure boekrollen werd de kring van mensen om lief te hebben steeds kleiner. Dat werden uiteindelijk alleen die mensen, die volksgenoten, die zich, net als zij, keurig aan de wet hielden.

Is dat herkenbaar? Vooral houden van de mensen, die je liggen? Jouw kleur? Jouw mening? Jouw maatschappelijke positie? Mensen, die jij aardig vindt?

Slimme tegenvraag, hoor: "Wie is mijn naaste?".

*****

Thema-dia.

En dan vertelt Jezus dus die gelijkenis.

Een heel eenvoudige en herkenbare gelijkenis voor die wetgeleerde. Geen ingewikkelde theologische theorie uit een dure boekrol, maar echt uit zijn leven gegrepen.

Over een man, die afdaalt op de weg van Jeruzalem naar Jericho.

Het is echt een afdaling.

Jericho is de laagste stad op aarde. Zo'n 260 meter onder zeeniveau. Nog wel even dieper dus dan Waddinxveen of Gouda. En Jeruzalem lag op bergen. Het was dus een scherpe afdaling. Dia.

Tussen bergen door en langs diepe kloven.

Het is een eenzame weg. Er wonen geen mensen in dat onherbergzame gebied.

Een paradijs voor rovers.

Heel wat mensen zijn daar in de loop van de tijd overvallen. In de volksmond heette deze weg daarom "de bloedweg".

Veel priesters en levieten woonden toen in Jericho en als ze dienst hadden liepen ze als forensen op deze weg. Omhoog naar Jeruzalem of afdalend naar Jericho. Terug naar huis.

De wetgeleerde kende die weg.

Op een dag is een man op weg van Jeruzalem naar Jericho. Hij wordt overvallen door rovers en hij wordt halfdood achtergelaten. Bloedend in de hete zon.

Gelukkig, er komt een priester langs. Die heeft geleerd om te helpen. Die kent de geboden van God om goed te zorgen voor de weduwe en de wees, de eenzame en de vreemdeling. Mooi!

Maar hij kijkt weg en loopt voorbij.

Dan komt er een Leviet. Ook al zo'n man, die dicht bij God dient in de tempel. Iedere dag vrome offers brengt. Dan zal hij toch wel helpen!?!?

Maar ook hij ziet de halfdode man liggen, kijkt weg en loopt voorbij.

Verbaasd vraag je je af: 'Waarom doen ze dat?'.

Lastig. Het kan zijn, dat ze denken dat die man al dood is.

En voor een priester of leviet was het niet geoorloofd om een dode aan te raken. Dat verbood de wet. Want als je een dode aanraakt, dan ben je voor een tijd onrein. En als je onrein bent, dan mag je niet in de tempel komen. En dat risico willen de priester en de leviet voorkomen.

En ze kijken weg.

Of misschien zijn ze wel bang, dat ze zelf nog overvallen worden. Gevaarlijk om stil te blijven staan bij dit slachtoffer en om die man te helpen. Want hoeveel tijd gaat dat kosten. En als die rovers dan nog in de buurt zijn....

De leviet en de priester willen geen risico lopen.

Dus kijken ze weg.

*****

Thema-dia.

Dan komt het: er komt nog een man voorbij. En die helpt wel!

En hoe!

Uitgebreid vertelt Jezus wat hij allemaal deed. Stap voor stap. Om duidelijk te maken hoe groot de liefde van die man was voor de gewonde man aan de kant van de weg tussen Jeruzalem en Jericho.

Hij ziet de man en gaat naar hem toe. Alleen dat al.

Hij gaat uitgebreid zijn wonden verzorgen. Giet er olie en wijn op om ze te ontsmetten. Hij verbind de wonden. Hij zet de verzwakte man op zijn eigen rijdier en gaat er zelf naast lopen. Hij brengt hem naar een herberg en zorgt daar voor hem. En als hij weg moet, betaalt hij de herbergier twee denarie en vraagt goed voor hem te zorgen. En als hij op de terugweg weer langskomt, zal hij de kosten betalen, die de herbergier nog heeft gemaakt.

Waarom doet die man dat allemaal?

Jezus vertelt: "Hij zag die gewonde man liggen en kreeg medelijden met hem".

Medelijden.

Dat woord kan wat neerbuigend klinken. Medelijden.

Medelijden kan daarom lastig zijn. Medelijden benadrukt, dat we hulp nodig hebben. Medelijden tekent een mens, die zich over je heen buigt en je zielig vindt.

En je wilt niet dat mensen je zielig vinden. Je wilt geen liefdadigheid.

Het woordje dat hier in het Grieks staat is veel dieper dan dat 'medelijden'.

We hebben het daar al vaker over gehad: hier staat een woordje dat letterlijk 'moederschoot' of 'ingewanden' betekent.

Het is de liefde van de vader, die zijn verloren zoon in zijn armen sluit.

Het is dus een gevoel van diepe liefde. Zoals de liefde van een moeder voor haar kind.

Het is een gevoel van echt geraakt zijn door de pijn van de ander. Beseffen, zelfs voelen, wat de ander voelt. Empathie noemen we dat. En dat gaat dieper dan sympathie.

Het woordje betekent 'ontferming', 'barmhartigheid'.

Barmhartigheid: je leeft je in in de pijn van de ander en je voelt in je hart, wat die ander doormaakt.

En dat gevoel zet je in beweging. Je wilt iets doen.

Maakt niet uit of jij risico loopt.

Vorige week nog vertelde ik op het gemeentekamp over Pater Damiaan.

Dia.

Een rooms katholieke priester uit de 19^e eeuw.

Hij was uitgezonden naar Hawaï en leefde jarenlang in een vergeten kamp waar mensen woonden die aan lepra leden. Melaats. Hij verzorgde hun wonden. Gaf hen te eten. Begroef hen als ze aan de ziekte bezweken. Jarenlang offerde hij zich op. Met het grote risico om zelf besmet te raken.

En dat gebeurde ook: pater Damiaan kreeg zelf lepra en stierf uiteindelijk aan deze ziekte.

Dia.

Die man kreeg medelijden.

En dan komt het fijne puntje nog: die man was een Samaritaan.

Een Samaritaan. Een man uit Samaria.

Al eeuwenlang waren joden en Samaritanen vijanden van elkaar. Diepe haat.

Dat had te maken met de herbouw na de ballingschap en een conflict daarover. Uit dat conflict was haat gegroeid. Diepe afkeer.

Zelfs zo, dat joden nooit met Samaritanen omgingen. Niet eens een akker aan het verkochten. Laat staan met elkaar trouwen. En als een Samaritaanse vrouw onder hevige pijnen een kindje kreeg, mocht je als jood niet helpen. Die haat.

En wat gebeurt er?

Die Samaritaan helpt. En hoe!

*****

Thema-dia.

En dan komt de vraag van Jezus: "Wie van deze drie is volgens jou de naaste geworden van dat slachtoffer?"

De wetgeleerde kan niet anders dan zeggen: "De man die medelijden met hem heeft getoond".

Het woordje 'Samaritaan' kan hij niet nog niet over zijn lippen krijgen.

Maar hoort u wat Jezus hier doet?

Hij draait de vraag om.

Die wetgeleerde vroeg: "Maar wie is mijn naaste?"

Hij bedoelde dat beperkend: "Wie is mijn naaste en wie dus ook niet?"

Jezus draait het om: "Voor wie ben jij een naaste?"

Hij bedoelt: iedereen, die jij op je levensweg tegenkomt, is je naaste.

Maakt niet uit of het een vijand of een vriend is. Een prostituee of een drugsverslaafde. Iemand, die jou pijn deed of juist iemand die altijd aardig voor je is. Al die mensen die je op je levensweg kunt tegenkomen en die je soms zo vreselijk in de weg kunnen zitten. Waar je zelfs een hekel aan kunt hebben.

En je voelt wel: het is niet de kunst om die mensen op je levensweg tegen te komen. Je komt ze overal en elke dag tegen. Het is meer de kunst om er niet omheen te lopen. Niet weg te kijken.

Omdat je bang bent voor je rust of voor je carrière of je geld.

En is dat ook niet precies wat Jezus heeft gedaan toen hij bij ons op aarde kwam.

Al die mensen waren voor hem zijn naasten.

En hij zag ze liggen in de poorten met hun blinde ogen en hun zweren. Hij kwam ze tegen op het tempelplein met hun mooie gewaden en dikke gebeden. Hij ontmoette de hoer en de tollenaar. De weduwe en de bezeten vrouw. De leerling, die hem verraadde of verloochende.

Hij kwam mij tegen en jou.

En hij heeft niet opzij gekeken.

Hij zag ons in onze diepste nood.

Niet alleen de ziekte en de armoede, die er kan zijn. Hij zag ook onze opstandigheid. Hoorde onze afwerende vragen. Zag onze zelfrechtvaardiging. Onze diepe neiging om ons gezicht te redden. Hij zag ook onze trots naar God toe en de begeerte om als God te zijn en onze eigen wetten te maken.

Hij zag het diepe gevaar van de zonde: dat je voor eeuwig de liefde van God zou kunnen missen.

Zijn empathie, zijn medelijden, ging tot in die diepste diepten van ons menselijk bestaan.

En hij is in die diepte afgedaald. Tot op het kruis.

Als het om naasten liefde gaat, moeten we naar Jezus kijken. Hij is die Samaritaan.

We hebben hem dan ook erg nodig.

Want natuurlijk is de vraag: hoe kunnen wij ooit zover komen, dat we alle mensen willen helpen. Dat we iedereen, die we tegenkomen als onze naaste zien op de weg van Amersfoort naar het nieuwe Jeruzalem. Allemaal mensen, die van genade moeten leven.

Zonder hem kijken we weg en lopen met een grote boog om slachtoffers heen. Want we willen geen risico lopen. Maar als je weet, dat jij ook zelf gered bent door zijn liefde alleen, dan ga je veranderen. Dan is het niet meer jouw vraag: "Wie is mijn naaste?"

Maar dan wordt jouw vraag: "Voor wie kan ik een naaste zijn?"

*****

Thema-dia.

Zo komt de vraag van Jezus dus ook naar jou toe: "Wie ben jij in deze gelijkenis?"

Een rover verslaafd aan welvaart en bezit? Een slachtoffer vol wonden? Die priester of leviet? Of die barmhartige Samaritaan?

Of, een nog betere vraag: "Wie wil jij zijn?"

Want dat is de vrijheid waar de Geest van Christus ons in plaatst.

Hij leert ons, dat je niet bent wat je door het leven bent geworden. Jij bent niet wat er met je gebeurd is. Je bent wat je wilt worden. Je bent wie je wilt zijn.

Ik las deze spreuk op een appje dat ik deze week kreeg van een slachtoffer.

Een spreuk van CG Jung.

Dia.

Hij zei: "I am not what happend to me.

I am what I choose to become".

Dat is de vrijheid waarin God ons plaatst.

Zijn vergeving maakt je los van de pijn en de zonden uit je verleden. Zijn Geest bevrijdt je van je aardse trots en lege verlangens. Je wordt vrij om te kiezen.

En dus eindigen we met de vraag: "Wie wil jij zijn?"

Amen.